

Anti-pestbeleid van ODBS Pieterskerkhof

Anti-pestbeleid van ODBS Pieterskerkhof	1
The Leader in Me als preventieve aanpak	1
Anti-pest protocol	1
Wat is pesten, plagen en ruzie?	2
Aanpak van plagen	2
Aanpak van pesten en sociale onveiligheid	2
De oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)	3
Herstelgesprekken	4
Digitaal pesten	4

The Leader in Me als preventieve aanpak

Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, in plaats van concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. De pedagogische leerlijn The Leader in Me sluit hier goed bij aan. Deze leerlijn biedt ons een schoolbrede aanpak voor sociale veiligheid en democratisch burgerschap, zodat we allemaal dezelfde taal spreken en gelijke verwachtingen van houding en gedrag uitdragen naar elkaar in lijn met onze kernwaarden. The Leader in Me is gebaseerd op de zeven gewoonten van effectief leiderschap van Steven Covey. Het is een pedagogische leerlijn die kinderen op een speelse manier de 7 gewoonten aanleert gericht op persoonlijke groei en relaties met anderen.

De 7 gewoonten zijn hulpstukken waardoor kinderen zich kunnen ontwikkelen tot veerkrachtige, empathische burgers, met sterke wortels. Het helpt kinderen echt te luisteren naar anderen met hoofd en hart, om te zoeken naar wat goed is, niet alleen voor jezelf maar ook voor de ander, om te ervaren dat je samen meer bereikt dan alleen. En ten slotte leert het kinderen voor zichzelf te zorgen; de zaag scherp te houden.

Anti-pest protocol

Wanneer er ondanks onze preventieve aanpak, toch gepest wordt in de klas, zijn er een aantal stappen die wij ondernemen.

Wat is pesten, plagen en ruzie?

Eerst zullen we ingaan op wat onder pesten wordt verstaan en wat het verschil is met plagen en ruzie.

Van **pesten** is er sprake als 'iemand herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen' (Dan Olweus). De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht en er is sprake van machtsongelijkheid.

Pesten gebeurt vaak in een specifieke groepscontext (...) die zich kenmerkt door een onveilige en negatieve basissfeer in de groep (Mieke van Stigt).

Pesten verschilt daarmee duidelijk van plagen en ruzie.

plagen

Bij plagen is het gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is geen duidelijke machtsongelijkheid aanwezig. Leerlingen sluiten elkaar niet buiten en het is vaak de bedoeling om elkaar aan het lachen te maken.

ruzie

Bij ruzie hebben leerlingen een conflict met elkaar. Ze wisselen over en weer argumenten uit op een emotioneel (boze) manier. Beide leerlingen voelen zich sterk genoeg om de confrontatie aan te gaan waardoor er geen machtsongelijkheid is. Een ruzie leggen leerlingen meestal weer bij.

Aanpak van plagen

We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. Als plagen serieus wordt, voeren we in eerste instantie een gesprek met zowel de geplaagde leerling als de plager. We ondersteunen de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en stimuleren de plager de consequenties van zijn of haar gedrag in te zien.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven. Maar soms is er meer nodig.

In de eerste plaats wordt de anti-pestcoördinator geïnformeerd en zo nodig betrokken bij de aanpak van het pesten. Eerst gaan we na of de preventieve maatregelen (o.a. door de pedagogische leerlijn van The Leader in Me) nog goed worden uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier ook aandacht aan besteed.

Samen met de leerkracht wordt gekeken wat mogelijk al gedaan is en nog gedaan kan worden. Hierbij valt te denken aan:

- in gesprek gaan met pester(s) en gepeste
- in gesprek met ouders van pester(s) en gepeste
- pesten in de groep bespreken.
- extra aandacht besteden aan de sociale veiligheid in de klas dmv dagelijks terugkerende gesprekken en groepsverbindende activiteiten (zoals Energizers en Moodboosters, (Kappeler, 2011).

De oplossingsgerichte pestaanpak (OPA)

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij onze visie en kernwaarden: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA, Young, 2016). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een leerkracht (of IB-er) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.
We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.
2. **Gesprek met de steungroep.** Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om er voor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven Oplossingsgerichte pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de ‘schade’ te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstel bijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij ‘klassiek’ pesten. Wat je in het ‘echte leven’ niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico’s met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale

media, en dat we kinderen opvoeden tot digitaal burger. We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren.

Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!' Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht, de anti-pestcoördinator of vertrouwenspersoon. Vervolgens nemen we zo snel mogelijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten. Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil. In de bovenbouw besteden de leerkrachten regelmatig aandacht aan online communiceren, o.a. in de klassenvergaderingen.

Literatuur

Kappeler, M. (2011). *Energizers en Moodboosters*. Panta Rhei

Olweus, D. (1992). *Treiteren op school*. Amersfoort: College uitgevers.

Stigt, M. (2014). *Alles over pesten*. Boom uitgevers Amsterdam.

Young, S. (2016). *Van Pesten naar samenwerken*. Uitgeverij Pica.

Achtergrondinformatie voor ouders/leerkrachten:

1 Pesten, gedaan ermee..., Gie Deboutte

2 Pesten; wat is het, wat doe je eraan? Gie Deboutte

3 Pluk een Roos, omgaan met conflicten. Kwintessens Uitgevers

4. Bakjes aanpak, Luc Koning. Met aandacht voor sociale kennis, sociale vaardigheden en sociale attituden.

Kinderboekenlijst pesten

Titel, Auteur, Leeftijd, ISBN

1. Hangoor Dick Bruna 3+ 9056471988

2. Jesse zonder Stippen Lin de Laat 3+ 97 8905 24737 65

3. Roosje Big en Piepertje Muis Rik Dessers 4+ 9068225650

4. Prins Patser Eileen Cadman 4+ 906174072X

5. Zand erover Bettie Elias 4+ 9044802925

6. Toen Leopold een pestkop was Dina Gellert 4+ 9020933701

7. Daantje Traantje Brigitte Minne 4+ 9058382613

Waarom nou? Tony Ross 4+ 9062494641

8. Altijd moeten ze mij hebben Ann de Bode 5+ 9020813773

9. De droom van Stradi Linda Van Mieghem 5+ 9044805266

10. Geef hier die bal! John van Aalst 6+ (AVI 4) 9020681516
- 11.* Pesten [Mini informatie ; reeks N4, nr. N60] Marie-José Balm 6+ 9005002506
12. Tom en Free Jonas Boets 6+ 9058382958
13. Rot kat en rot rat Selma Noort 6+ 902767826X
14. Erge Ellie en nare Nellie;, Rindert Kromhout 7+ (AVI 3) 902762870X
15. Haas en Hond : vriendschap op acht poten Rotraut Susanne Berner 7+ 9021432919
16. Een klap voor je kop Marianne Busser 7+ 9026996020
17. De dag dat Kasper Klap verdween Carla van Kollenburg 7+ 9789043703123
18. Ikke? Raar? Ann Lootens 7+ 9068229346
19. Een klap voor de grap Erik van Os 7+ 9027689342
20. Een engel op school, Anne Fine 8+ 9026109555
21. Bang voor meester Tark?! Sanne de Bakker 8+ 9000034698
22. Ik wil nooit meer naar school Corrie Hafkamp 8+ 9027636931
23. Het oog in de muur Eddy C. Bertin 8+ 9027632871
- 24.* Kinderen pesten kinderen : wat alle kinderen van 8 tot 12 jaar pesten kunnen doen
Jos van Hest 8+ 9074492177
25. De bende van Boris Bullebak Henk Hokke 8+ 9789043700047
26. De beestenbende van Juf Jansen Elisabeth Mollema 8+ 9000033330
27. Pudding Tarzan; Kirkegaard Lund Ole 9+ 9000034930
28. Bloed, snot en tranen Arvola, Ingeborg 9+ 9020945777
29. Het pestactieplan Guy Didelez 9+ 9789022321911
30. Pesten Anne Charlish 9+ 9074777899
31. * Pesten Bruce Sanders 9+ 9055661309
32. De pestkoppenschool Anne Sabelis 9+ 978 90 8834 089 5
33. Tirannen Aidan Chambers 10+ 9021457474

34. Online! Iris Boter 10+ 9023991842
35. Ik ben niet bom! Marion van de Coolwijk 10+ 9026119011
- 36.* Pesten. Wat vind jij? Trix van Dugteren 10+ 9085681227
37. Verdriet met mayonaise Carry Slee 10+ 904992090X
38. Ff dimmen! Els Rooijers 10+ 9789027606204
40. Het achtste groepje tegen het soepje Jacques Vriens 10+
41. Hoe overleef ik de brugklas? Francine Oomen 11+ 90 269 9573 3
42. De twaalf opdrachten van Ilias Irene Hardenbol 11+ 9062493963
43. Het Bailey-spel Celia Rees 11+ 9053412492
44. Kappen! Carry Slee 12+ 9049920861
45. Een klap voor je kop Ulf Stark 12+ 9060697618
46. Spijt Carry Slee 12+ 9026988648

* = informatieboek voor gepeste

Lijst van informatiemateriaal voor de ouders

1. Pesten hoort er niet bij! : informatie en advies voor ouders van kinderen van 8 tot 15 jaar;
Marja Baeten
2. www.pestweb.nl
3. Pesten, gedaan ermee. Gie Deboutte